

HRA (Švancara, Kompendium vývojové psychologie))

- pohyby dítěte, které neslouží k uspokojení zákl. biol. potřeb ani nejsou obrannými reakcemi (již ve velmi raném věku)
- podněcuje k opakování a zřejmě vyvolává uspokojení nemluvněte
- nemůže být pozorována u vyšších savců, pokud jsou nesplněny jejich zákl. potřeby

vývoj hry v raném obd.:

1. pouze manipulace s hračkami - rozvoj obratnosti rukou, postupně celého těla
2. věci se stávají prostředkem kontaktu dítěte s dospělými - vyhazování hraček z postýlky – podávání
3. jakmile začíná chodit - prudký rozvoj aktivity - experimentuje se vším, co je v akčním radiu jeho lokomočních možností

sociální kontext - např. hra na "kuku" : matka a dvouleté batole, v okamžiku, kdy si zakryje matka obličej, dítě zvažní, ale poté se zase směje (když svůj obličej odkryje) - jakýsi citový trénink - dítě překonává velmi krátkodobý strach ze zrátý matky, příp. nějakého předmětu

Čím je dítě vyspělejší, tím více zapojuje do hry soc. vztahy, jejichž diferencované vyjádření mu umožňuje rozvoj řeči. Přibývá her námětových (na . . . maminku, řidiče ap.) a konstruktivních (stavění domu z kostek, lego ...)

Malé dítě si hrálo většinou samo, ke konci předškolního věku však vyhledává stále více společnost vrstevníků, které dospělí nemohou nahradit.

společný rys her: přinášejí uspokojení a podněcují k opakování. K. Buhler mluví o f-ční libosti.

Do hry promítá dítě (i dospělí) řadu citových vztahů i konfliktových zážitků.

V námětových a konstruktivních hrách se záhy projeví rozdíly mezi děvčaty a chlapci:

př. Erikson - požádal chlapce a děvčata o sestavení nějaké scény z kostek a hraček; děvčátka - vnitřní prostor - interiér pokoje; chlapci - vnější prostor - město, věže, auta

Hra má vývojovou dynamiku

- v urč. věkovém obd. jsou atraktivnější urč. hračky; např. "sběratelství" - kolem 10. roku věku; v pubertě větš. vytlačeno např. sport. hrami apod.

S věkem se mění i akční radius her - mladší děti si raději hrají na jednom - známém místě. Starší děti touží po změně, střídání, a také ve hře uplatňují potřebu nezávislosti

Zobecnění poznatků o dětské hře - je nutno se opírat o podrobnou a objektivní : deskripci, o niž se opírá klasifikace her, jejichž fci ve vývoji chceme interpretovat

Klasifikace her - závisí na přesnosti pozorování a volbě vhodných kritérií pro třídění - např. rozlišení her na individuální a skupinové, hry volní, hry s pravidly podle převažující činnosti na hry pohybové, konstruktivní, námětové atd.

Spencer - hra nenapomáhá přímo k zajištění podmínek pro život nevyhnutelných

- nižší živoč. - veškeré síly na zajištění přežití

- vyšší ž. - mají při uspokojování potřeb přebytek sil a tyto přebytky uplatňují ve hře

— podstata hry - přev. v biol. činitelích

K. Gross - knihy - Hra a lidé, Hra zvířat

- hra je cvičení, které je určováno instinkty

- proti hypotéze o přebytku E - zvířecí mládě i dítě si často hrají do vysílení

- hra je cvičením, které je přípravou k budoucí činnosti, tyto cv. jsou podmíněny vrozenými dispozicemi, na jejichž základě vznikají nové útvary

- tato teorie vychází z biol. předpokladů, nerespektuje soc. podm., má teleologický ráz

K.P. Ušinskij - hra vznikla z práce

- obsah hry je odrazem prakt. činností
- dětská touha po hře - snaha aktivně se zúčastnit života dospělých

Makarenko - shoda mezi hrou a prací je v tom, že radost, kterou způsobuje hra i práce je radost tvůrčí, a že v obou cítí dítě zodpovědnost za splnění záměru

A.N.Leont'jev - srovnání hry některých živočichů a dětí

rozdíl - při dět. hře nejde o instinktivní, ale o lidskou předmětnou činnost

- dítě chce jednat jako dospělý (řídít auto, žehlit, ap.), ale neovládá operace k tomu potřebné.

Vyřešení tohoto rozporu lze vyřešit pouze ve hře.

- názor, že dítě si situace nepředstavuje, aniž by si hrálo (není všeobecně uznávaný)

Lorenz - zvědavost mláďat jako "apetence" po neznámém, které je pramenem hravé aktivity

Berlyne - základ hry- rozvíjení růz. způsobů zvědavosti ;pojetím blízké Pavlovovu orientačně pátracímu reflexu

pojem hry je multikondicionálním - není možné interpretovat hru pouze na zákl. jedné z teorií

Heckhausen - 5 hl. znaků hry:

- Není vázána účelem
- Je ve fci aktivačního okruhu, tzn. že jedinec hledá změnu napětí nebo uvolnění
- Dochází v ní k vyrovnávání jedince s urč. úsekem reálného světa formou jednání
- uplatňuje se v ní nediferencovaná cílová struktura a bezprostřední cílová perspektiva
- má charakter kvazireality, tzn. vytváří něco "jako by" (fikční hry podle Buhlera, iluzorní hry dle Droose)

Tardy - další znak - silné dojmy pudí čl. k tomu, aby je vyjádřil

Remplein - uplatňuje při definici hry multikondicionální přístup - hra= činnost, která má své fyziologické příčiny v přebytku E zdravého organismu, své psychologické kořeny v potřebě činnosti a ve směřování k libosti (u dospělých také ve vědomé potřebě rekreace), jakož i v potřebě po vzrušení, zvyšující kladné životní pocity a která má svůj vývojový smysl ve formování fyzických i duš. schopností a rozvíjení sebevědomí.

Teorie hry - Západní autoři - častěji interpretace biol., hra se chápe ve službách regulace celého organismu

- Sovětští autoři - vychází z analýzy činnosti a ve hře spatřují prostředek k poznávání světa a zacházení s předměty

Vztah hry a práce

Hra - činnost, která má hodnotu sama v sobě

Práce - získává hodnotu zvenčí

- je prostředkem k cíli, jímž je dosažení hodnot materiálních, mravních, prospěch rodiny, společnosti

Z toho hlediska je hra autonomní, práce heteronomní

Hra je nezbytným předstupněm prac. aktivity, je z hlediska dítěte stejně závažnou činností jako práce.

Úloha hry v dětství nekončí, ale umožňuje jedinci v kterémkoli věku vyrovnávat stavy napětí i poklesu aktivační úrovně, přináší nasycení neuspokojených potřeb, může být do jisté míry prostředkem seberealizace.